

<http://doi.org/10.5281/zenodo.5889249>

Przypadek lęgu strzyżyka *Troglodytes troglodytes* w ciele martwego jastrzębia *Accipiter gentilis*

Case of a Wren *Troglodytes troglodytes* breeding in the corpse of a Goshawk *Accipiter gentilis*

Marcin Karetta

Górnośląskie Koło Ornitologiczne
pl. Jana III Sobieskiego 2, 41-902 Bytom
e-mail: marcin@karetta.pl

Szymon Beuch

Pracownia Badań Ornitologicznych
Muzeum i Instytut Zoologii PAN
ul. Wilcza 64, 00-979 Warszawa
e-mail: sbeuch@miiz.waw.pl

Przy okazji prowadzenia liczenia ptaków lęgowych, w dniu 27.03.2020 na terenie kilkuhektarowego zadrzewienia śródpolnego w Żernicy (pow. gliwicki, woj. śląskie) Marcin Karetta znalazł zawieszony na drzewie, na wysokości ok. 2 m, szczątki dorosłego jastrzębia *Accipiter gentilis*, prawdopodobnie samicy (fot. 1). Ciało ptaka wisiało zawieszony stabilnie między dwoma konarami i dodatkowo przeplecione było drobnymi gałęziami. Przyczyna śmierci ptaka i sposób w jakim znalazł się w tym miejscu były trudne do ustalenia. Zwłoki były wysuszone, tkanki miękkie uległy rozkładowi, wisiały tam prawdopodobnie co najmniej od poprzedniego sezonu wegetacyjnego. W lukę w korpusie martwego jastrzębia wkomponowane było kuliste gniazdo

ptaka wróblowego, z niewielkim bocznie usytuowanym otworem wlotowym. Obserwator oznaczył gniazdo jako należące do strzyżyka *Troglodytes troglodytes* (fot. 2). Gniazdo było w dobrym stanie, choć prawdopodobnie zbudowane w poprzednim sezonie lęgowym. Nie obserwowano przy nim ptaków dorosłych, nie zawierało też jaj, ani innych śladów lęgu. Otwór skierowany był w kierunku północno-wschodnim. W materiale konstrukcyjnym gniazda duży udział stanowił mech. Drzewo, na którym znaleziono martwego jastrzębia z gniazdem znajdowało się w odległości ok. 15 m od niewielkiego cieku wodnego.

Strzyżyk jest liczny gatunkiem lęgowym terenów zadrzewionych w całej Polsce (Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Jego

gniazdo ma najczęściej kulisty lub owalny kształt, o wielkości 13–22 cm (Gotzman i Jabłoński 1972). Najczęściej budowane jest nisko nad ziemią, zwłaszcza w różnego rodzaju niszach, np. wśród zwisających korzeni, na ścianie wykrotów, w różnego rodzaju nawisach ziemi, skarpach wąwozów, w stosach chrustu, ale również w drzewach, np. wśród gałęzek młodych świerków, półotwartych dziuplach martwych drzew, za odstającą korą, a także w ścianach budynków (Gotzman i Jabłoński 1972, Cramp 2009, obs. własne). W Puszczy Białowieskiej 80% gniazd umieszczonych było w wykrotach powalonych drzew (Wesołowski 1983). W Wielkiej Brytanii na 170 znalezionych gniazd 42% umieszczone było w gęstych krzakach jeżyn, 32% w rozwidleniu gałęzi, 10% przy pniu drzewa, 4% w gąszczu jeżyn i paproci, 2% bezpośrednio wśród gałęzi (Cramp 2009). W zasobach Kartoteki Gniazd i Lęgów (KGiL) zgromadzono informacje o 290 gniazdach strzyżyka z terenu całej Polski. Gniazda były założone na wysokości od 0 do 10 m, średnio 128 cm nad ziemią (mediana 100 cm). Najmniej typowe lokalizacje z KGiL, to gniazdo w sianie w paśniku dla zwierząt; pod opuszczonym gniazdem grzywacza *Columba palumbus*; w starym gnieździe kosa *Turdus merula* oraz dwa lęgi w starych gniazdach dymówek *Hirundo rustica*. Ze wszystkich powyższych przykładów wynika, że strzyżyk wykazuje się dużą plastycznością w wyborze miejsca na założenie gniazda. Wyboru dokonuje więc zapewne na podstawie dostępności odpowiednio bezpiecznych nisz do jego umocowania i ukrycia. Badania wykazały, że dostępność odpowiednich miejsc

Fot. 1. Zwłoki jastrzębia *Accipiter gentilis* wiszące w gałęziach drzewa na wysokości 2 m (fot. M. Karetta)

Photo 1. The dead body of a Goshawk hanging between the branches of a tree at the height of 2 m

lęgowych, wraz z obecnością i długością rowów oraz cieków wodnych, jest dodatkowo skorelowana z zagęszczeniem terytoriów strzyżyka w polskich lasach (Piechnik i in. 2020). Zadrzewienie, w którym znaleziono gniazdo w ciele martwego jastrzębia miało charakter przesuszonego olsu i, pomimo bliskości rowu z wodą, nie obfitowało w wiele innych dogodnych nisz gniazdowych. Luka w zwłokach dużego ptaka, wiszącego na bezpiecznej wysokości (ok. 100 cm ponad

średnią wysokość gniazdowania) wydała się strzyżkowi w tym wypadku najbardziej odpowiednim miejscem do wyrowadzenia lęgu w jego terytorium.

Osiedlanie się zwierząt w zwłokach (nie licząc oczywiście nekrofagicznych bezkręgowców) nie jest powszechnym zachowaniem w naturze. Na uwagę zasługuje szczególnie przypadek z Dolnego Śląska, gdzie znaleziono ciało mężczyzny zawieszono w koronie wysokiego świerka, na wysokości ok. 25 m. Człowiek ten zmarł prawdopodobnie w wyniku samobójstwa. Ciało przeleżało w tych warunkach przez ok. 13 lat i uległo częściowej mumifikacji. Po znalezieniu ciała i dokładnych oględzinach okazało się, że stało się ono miejscem gniazdowania os

Vespula sp., pszczoł miodnych *Apis mellifera*, a także wiewiórki pospolitej *Sciurus vulgaris* (Szleszkowski i in. 2018). Wymienione gatunki nie zasiedlają na co dzień zwłok kręgowców. Taki wybór prawdopodobnie wynikał z braku innych, bardziej odpowiednich „schronień” w okolicy. Choć lokalizacja gniazda wydaje się makabryczna z ludzkiego punktu widzenia, to dla zwierząt był to po prostu substytut najczęściej zasiedlanych przez nie miejsc. Zapewne podobnie było w przypadku strzyżyka spod Żernicy.

Podziękowania

Dziękujemy Pani Monice Czuchrze i prof. Andrzejowi Dyrzowi za udostępnienie danych z KGiL.

Fot. 2. Gniazdo strzyżyka *Troglodytes troglodytes* umieszczone w ciele martwego jastrzębia *Accipiter gentilis* (fot. M. Karetta)

Photo 2. Wren's nest placed inside the Goshawk's corpse.

Summary

A last year's Wren *Troglodytes troglodytes* nest placed in a mummified body of an adult Goshawk *Accipiter gentilis* was found on 27.03.2020 in Żernica, Upper Silesia (southern Poland). The corpse was suspended firmly between the branches of a tree at the height of ca 2 m. Wrens show a marked ingenuity with regard to the nest site selection. It is most often placed between the roots of uprooted trees, in overhanging parts of gullies and stream banks, in bushes, trees, heaps of twigs, in buildings or even old nests of other birds (e.g. hirundines). It seems that the choice depends on the local niche availability. The Goshawk corpse hanging from a tree was probably the most suitable nesting location in the territory of the described Wren in Żernica.

Literatura

- Cramp S.** 2009. Birds of the Western Palearctic on interactive DVD-ROM. BirdGuides, London.
- Gotzman J., Jabłoński B.** 1972. Gniazda naszych ptaków. Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa.
- Piechnik Ł., Kurek P., Ledwoń M., Holeksa J.** 2020. Both natural and anthropogenic microhabitats and fine-scale habitat features of managed forest can affect the abundance of the Eurasian Wren. *Forest Ecology and Management* 456: 1–9.
- Szleszkowski Ł., Kadej M., Thannhäuser A., Tarnawski D., Jurek T.** 2018. Ecological aspects of unusual findings of animals nesting inside a mummified human corpse in natural conditions. *Forensic Science International* 289: 390–396.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T.** 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność, zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- Wesołowski T.** 1983. The breeding ecology and behaviour of Wrens *Troglodytes troglodytes* under primeval and secondary conditions. *Ibis* 125: 499–515.